

YTTRANDE

Datum	Vår beteckning
2021-08-25	2021:64
Ert datum	Er beteckning
2021-05-12	U2021/02365

Sid
1 (5)Utbildningsavdelningen
Anneli OlofssonUtbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
anders.edin@regeringskansliet.se**Remissvar SOU 2021:30 Kampen om tiden - mer tid för lärande****Sammanfattning**

Behovet att se över hur tiden används i skolan finns och i stort stödjer Bergs kommun de slutsatser som utredarna kommit fram till. Alla elever är olika och kan behöva mer anpassade förhållanden för att nå målen. I utredningen har man tittat på förutsättningar för elever med anpassad studiegång, studietid för läsläsning och lovskola vilket alla i sig kan vara bra insatser för att öka möjligheten till högre måluppfyllelse. Man behöver dock se över hur dessa insatser påverkar eleven och vilka möjligheter skolor och huvudmän har till att genomföra dessa insatser med tillgång på personal men även vad det kostnadsmissig skulle innebära med utökning av undervisningstid och troligtvis även skolskjutsar.

Målgrupperna som ingår i utredningen är relevanta men extra utredning behöver ske kring studiesituationen för elever med neuropsykiatriska funktionsvariationer som står utanför särskolan men som i många fall behöver alternativ till ordinarie klassrumsundervisning. För nyanlända elevers möjlighet att gå vidare i utbildningssystemet vill vi påtala behovet av att se över alternativa undervisningsvägar eller undantag från behörighetskraven i vissa ämnen och framför allt engelska. Många som kommer till Sverige i senare skolåren kan ha både ett eller två modersmål, vistelsespråk och svenska som språklig bakgrund, att då även nå målen för engelska samt i vissa fall moderna språk är svårt för många elever.

Efterfrågar även en mer övergripande utredning om användandet av undervisningstiden och nationella jämförelser om upplägg och tidsomfattning av timplanen. En utredning kan även omfatta och ge goda exempel på hur planering av scheman i block, perioder eller mer traditionellt med 45–60 minuters lektioner påverkar elevers studieresultat.

Nya utredningar som bör beaktas

Utredning om elevers möjligheter att nå kunskapskraven, dir 2020:18
Börja med barnen! Sammanhållen god och nära vård för barn och unga, SOU 2021:34. Den senare omfattar även elevhälsans arbete.

Reflektioner

Kap. 5 Anpassning av nyanlända elevers undervisning

5.1.1 – 5.3.4 ger en beskrivning av de insatser som finns lagstadgande för nyanlända elever och att de kanske inte används i tillräcklig utsträckning.

5.2.2 sid. 158 beskriver svårigheter med att organisera åtgärderna på vissa skolor. Här behöver man ta hänsyn till olika skolors storlek för att kunna genomföra olika anpassningar. Skolor med en eller två parallella klasser per årskurs har större utmaningar med att individanpassa och tillskapa grupper då individbehoven med olika språk, olika skolbakgrund och olika behov av andra insatser enligt lagstiftning om särskilt stöd. Det ger en splittrad undervisning som kräver hög personaltäthet och kompetens för att genomföra.

5.3.1 Håller med om de svårigheter som beskrivs med tillägg att en av svårigheterna är att elever måste få möjlighet att gå mellan olika insatser om man ser att första beslut inte gav resultat. Det kan innebära att en elev som haft prioriterad eller anpassad timplan efter en tid ska kunna ta igen ämnet men har då tappat ytterligare i förhållande till övriga elever.

5.4.3 – 5.4.4 Håller med om att de olika parallella systemen med stödinsatser är förvirrande och i många fall dokumentationskrävande för lärare och rektorer. Att bara hitta rätt hänvisning i lagtexten inför beslut om åtgärd kräver goda kunskaper och utredningar inför beslut så att de fattas på rätt grunder då vissa av dem även är överklagningsbara för vårdnadshavarna. Instämmer även med att åtgärderna inte är hela lösningen utan att man behöver en mer långsiktig tanke om hur elever i ett senare skede kan komma vidare i studier men samtidigt läsa igen sådant man fått prioritera bort genom anpassningar.

Kap 6 Studietid en ny form av läxhjälp

6.3.2 Håller generellt med i det som utredningen beskriver om behovet av namnbyte till studietid. Läxor är ett diskussionsämne på många skolor då lärare har individuella åsikter om läxor ska finnas eller ej och vad de i så fall ska innehålla är viktigt att beskriva som en gemensam grund för skolenheterna liknande den beskrivning som återges på sidan 202.

6.6 beskriver att en bredare ansats behövs och man redogör för en modell från Danmark om studietid inom skoldagen vilket då liknas med tidigare Elevens val i svenska timplanen. Här behöver det utredas mer om hur studietid ska användas och om det är rätt väg att gå då tidigare undervisning inom elevens val inte ansågs som framgångsrikt för elevernas måluppfyllelse. Ser här behov av ytterligare utredning eller övervägande om möjligheten till utökad timplan i vissa ämnen i stället för studietid.

6.7 Förslag om studietid

6.7.1 Enligt utredningens förslag ska det vara obligatoriskt för huvudmän att anordna studietid inom eller i nära anslutning till skoldagen men deltagandet ska vara frivilligt för eleven. Här behöver man ta hänsyn till hur skolskjutsar styr möjligheten till flexibla tider på landsbygden. Man behöver även ta hänsyn

till skoldagarnas längd om den utökas med två timmar per vecka och då särskilt för elever som har lång resväg till och från skolan varje dag. Lång skoldag påverkar kvaliteten på undervisningen och många elever kan komma att välja bort att delta om studietiden förläggs efter skoldagens slut. Att ge möjlighet till fjärrundervisning kan ses som både positivt och negativt, för huvudmannen kan det innebära att lärare eller annan resurs behöver utökade tjänster. Elever som åker skolskjuts och inte kan delta på närundervisning i direkt anslutning till skoldagen behöver kanske fjärrundervisning vid olika tidpunkter under veckan beroende på restid. Fjärrundervisning i realtid uppkopplad mot hemmen behöver även ses över utifrån lärares arbetssituation och hur den påverkas.

6.7.2 Utredningen anger att studietid ska erbjudas under ledning av lärare. Detta kommer innebära ett utökat behov lärare eller en utökad arbetsbelastning för en redan ansträngd lärarkår. Dessutom kommer arbetsbelastningen kunna bli ojämn beroende på ämne då vissa ämnen troligtvis kräver mer planering och genomförande av studietid än andra. Även arbetsdagen och tjänstgöringstiden för vissa lärare kommer att påverkas och för de huvudmän vars lärare har ferietjänster kan det innebära svårigheter att få arbetstiden att inrymmas inom 35 timmarna arbetsplatsförlagd tid. Detta behöver ses över.

6.7.5 Utredningen anger att statsbidraget för läxhjälp i grundskolan bör avvecklas och hänvisar till allmänna bidrag till kommuner. Här behöver man se över effekten av införandet av studietid och noggrant följa upp vad det innebär i ökade kostnader för personal och skolskjutsar för huvudmännen. Hur studietid kan organiseras kan vara högst beroende av skolors storlek och avstånd till och från skolan för elevens räkning.

7 Lovskola – reglering, tillämpning och hur vidare

Stödjer utredningen i att det kan finnas behov av lovskola för vissa elever om nuvarande skolorganisation och timplaner ska fortsätta gälla. Men påtalar att det ofta är endast en mindre grupp elever som kan tillgodogöra sig undervisningen under så pass kort tid som lovskola innebär och då nå målen och komma vidare till gymnasiet. Ofta saknar elever betyg i flera ämnen vilka de inte hinner ta igen under lovskolan. Elever som saknar betyg i enstaka ämnen får ofta möjlighet till andra anpassningar under skolåret och kan därmed nå målen för gymnasiebehörighet.

7.5.3 Stödjer utredningens skrivning om problematiken kring lärares arbetstid, där finns behov av mer riktlinjer och förtydliganden kring årsarbetstid och alternativa arbetstidsavtal.

7.5.4 Stödjer även problematiken kring rektorers arbetssituation och ökad arbetsbelastning som ökar i och med planering och genomförande av både lovskola och provning för betyg. Utredningen skriver fram ett utökat behov av skolledning och framhåller även då ett utökat behov av specialpedagogisk kompetens, elevhälsopersonal, studie- och yrkesvägledare samt administrativ personal.

7.7 Utredningen beskriver att det saknas kunskaper om lovskola och dess betydelse för att elever ska nå målen och man diskuterar lovskolans kvalitet och nytta. Man påtalar elevers rätt och behov av ledighet men vi vill även framföra att lovskola även ska kopplas till feriearbete, dels utifrån att många elever behöver erfarenheten från yrkeslivet och yrkesspråk för att orka med studier, men att det även finns elever som är i stort behov av det extra ekonomiska tillskott som feriearbete kan ge. Man behöver även beakta att lovskola kan innebära att elever inte kan delta på sociala aktiviteter, särskilt märkbart kan detta vara på små orter där avstånd, behov av skjutsar samt att antalet tillfällen som aktiviteter erbjuds kan vara begränsat till enstaka tillfällen. Särskilt märkbart är detta på landsbygden. För landsbygdskommuner behöver man även se över behov och kostnader för skolskjutsar i samband med lovskola.

8 Lovskola – motivation i relation till elevers skyldighet att delta

Stödjer utredningens förslag om att lovskola bör vara frivillig. Att bedöma gränser för obligatorium upplevs kunna bli en svår gränsdragning för lärare och rektorer. Elever kan känna sig än mer misslyckade och särbehandlade om de blir gränsdragning mellan frivillig och obligatorisk lovskola och särskilt kännbart kan detta bli för elever med olika funktionsvariationer men även för dem med stort behov av kompensatoriska insatser på grund av socioekonomiska faktorer. Ett annat skäl är att beslut kan överklagas och att det i sin tur skulle innebära ökad administrativ börda samt oro och uppskjuten undervisning i väntan på domslut.

9 Förlängd skolplikt för nyanlända elever

Stödjer utredningens förslag om att förlängd skolplikt ej bör införas, dels utifrån de juridiska aspekter som utredningen visar på, dels på grund av att det troligtvis skulle innebära en ökad arbetsbelastning i och med utredningar, beslut och administrativ hantering för rektorer och administratörer. Det finns behov av mer flexibla alternativ för skolgång för elever som kommer i årskurs 9 och gymnasiet.

10 Språkstärkande undervisning för elever på sommaren

Om avsikten är att införa både språkstärkande undervisning och lovskola kommer det väcka förvirring och oklarheter kring beslutsfattning. Elever som är i behov av någon form av förstärkt skolgång bör hänvisas till lovskola. Samstämmer med utredningen kring bristen på kompetens inom språkinläring och SVA.

11 Elevernas sammantagna undervisningstid påverkar kunskapsresultaten

Stödjer utredningens förslag gällande regelverk för betygsättning och förlorad undervisningstid både utifrån hur antalet skoldagar används och hur fördelning av ämnestid under skoldagarna påverkar.

Även antagningsenheternas administration till vidare studier och lärarnas ferietjänster kan påverka och bör ingå i en sådan utredning.

Stödjer förslaget om enhetligt system för rapportering av betyg men att det bör sammankopplas med utredning kring gemensamt system för övrig nationell statistikinlämning som nationella prov, skriva- läsa- räkna garantin och övrig inrapportering.

12 Ikraftträdande

Utredningen förslår att ändring i skollagen ska gälla från 1 juli 2022, där anser vi att tiden mellan riksdagsbehandling våren 2022 och att förändringen ska kunna träda i kraft 1 juli samma år är för kort. Under våren fastställs lärarnas arbetstider inför kommande läsår vilket kan innebära att det blir svårt att göra om tjänstefördelningar eller nyrekrytera redan inför höstterminsstart. Beroende av vilka förslag som ska verkställas så kan huvudmännen behöva tid för att implementera förändringarna och se över beslutsvägar och tjänstefördelningar. Skulle även skolskjutsar påverkas är handläggningstiden än längre och svårt att förändra på kort varsel.

13 Konsekvenser av förslagen

13.5 Konsekvenser för kommunerna

13.5.1 Utredningen bedömer att inga kostnader utöver personal tillkommer om studietid införs och att det inte innebär några ökade skolskjutskostnader. Där håller vi inte med då vi ser en risk med att landsbygdskommuner som är beroende av skolskjuts ofta samordnar skjutsarna med lägre årskurser. Studietid skulle kunna innebära att skoldagen behöver förlängas för äldre elever vilket då kan resultera i två skolskjutsturer samma dag. Redan idag kan elever i lägre årskurser ha väntetid vilket med en utökning kanske inte kan bedömas inom vad som anses som rimlig väntetid enligt tidigare domslut och förarbete till skollagen.

För landsbygdskommuner med långa avstånd innebär skolskjuts ofta omfattande kostnader.

13.5.3 Utredningens beräkningar visar på ett personalbehov om 12,5 elever per lärare, här behöver hänsyn tas till elevgruppernas sammansättning. Elever som blir aktuella för lovskola har ofta annat modersmål än svenska och även om personalresursen omfattar övrig personal och inte enbart lärare så behöver man förstärka utifrån antal språk bland eleverna. Ofta kan det vara tre eller fler olika modersmålsstöd som behövs i en elevgrupp, då räcker inte det framräknade personalbehovet.

Instämmer med övriga konsekvensbeskrivningar som utredningen påtalat.

Anneli Olofsson
Utbildningschef
Bergs kommun